

Vile lina
Factus est repen
te dece lo so nus
adiemen
tis
Spiritus uehementis.
Hillo tpr: Lucas
Conuocatis ihc duo
decim aplis: dedit
illis uirtute & potesta
tem sup omnia demo

Missalet ingår i en monterutställning på Gamla biblioteket i Skara.

För öppettider, se Skara kommuns hemsida: www.skara.se

Faksimilutgåvan finns att köpa på Stifts- och landsbibliotekets forskaravdelning eller på turistbyrån.

Skaramissalet

På Stifts- och landsbiblioteket i Skara finns en av Sveriges allra äldsta bevarade böcker, det så kallade Skaramissalet. Boken anses ha tillkommit ca 1150-1170.

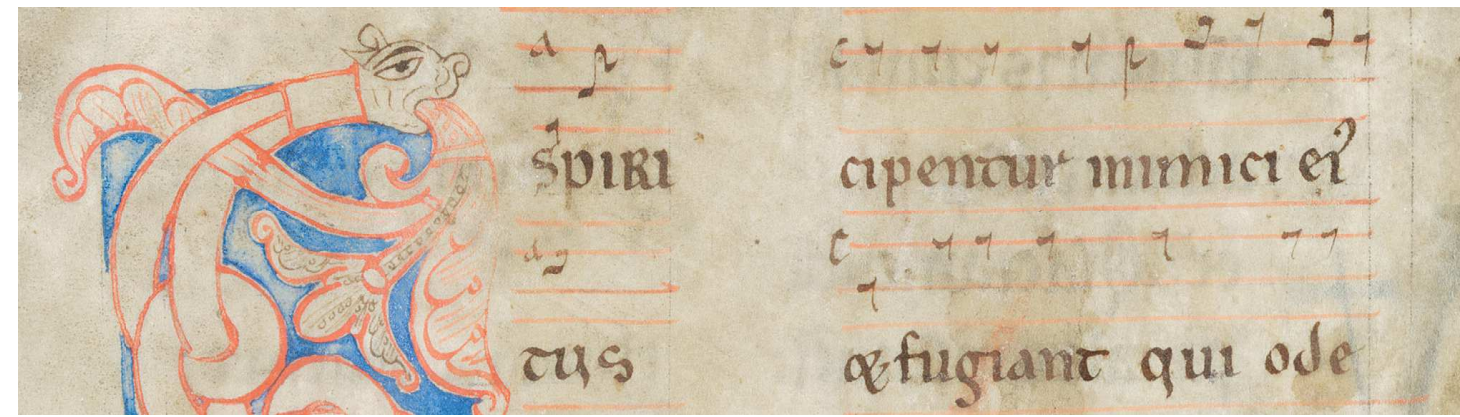
Denna mässbok är en handskrift på latin i folioformat, inbunden i två delar. Av ursprungliga ca 300 pergamentblad återstår idag 44 st., vilka utgör 88 sidor. Den ena delen är mycket vackert illuminerad. Särskilt intressanta är de målade begynnelsebokstäverna och två helsidesbilder som visar korsfästelsen samt Gud som välsignar världen.

Ursprungligen har mässboken varit inbunden i en enda volym. Under 1200- eller 1300-talet delades den, och bands då in i träpärmar klädda med skinn. Träpärmarna är daterade med dendrokronologisk metod, dvs. årsringsdatering, till 1200-talets andra hälft och kommer från träd som växt i Skaratrakten.

Hur länge missalet funnits i Skara är oklart. Missalet nämns för första gången 1748 i en handskriven katalog över bibliotekets böcker.

Innehåll

Mässboken innehåller gudstjänstordningen för tiden kring nuvarande palmsöndagen, 3:e-5:e söndagarna efter påsk, Kristi himmelfärdsdag, 6:e söndagen efter påsk och pingstveckan. Därtill finns de under hela kyrkoåret förekommande ”fasta” partierna som *Ära vare Gud, Helig, helig, helig*, instiftelseorden och *O Guds lamm*, samt delar av ritualerna för begravning och palmvigning. Skaramissalet innehåller såväl texter som noter.

Forskningen

Skaramissalet är en helt unik handskrift, uppmärksammas av den musikhistoriska, konstvetenskapliga och kyrkohistoriska forskningen, också den internationella. Den ingick 1992-93 i Europarådets utställning i Paris och Köpenhamn om vikingar och korsfarare i Norden och Europa. En av delarna ingår för närvarande i Västergötlands museums permanenta medeltidsutställning.

Den konstvetenskapliga forskningen har främst gällt missalets samband med det västeuropeiska bokmåleriet under 1000- och 1100-talen. Den kyrkohistoriska forskningen har studerat liturgin med texter, böner och musik, och funnit att missalet innehåller den mässordning som gällde för Skara domkyrka - och därmed alla kyrkor i Skara stift - från 1150 till reformationen på 1500-talet.

Det är fortfarande oklart var missalet är skrivet. Forskare anger England (Winchester), Frankrike (Normandie) och Norge som tänkbara länder. En av orsakerna till att Norge nämns är att det i missalet förekommande engelska helgonet Swithun även har en koppling till Stavanger i Norge. Ett nytt rön är att det inte är en utan två skrivare som med närmast identisk handstil präntat texterna i missalet.

Forskningen om missalet tog rejäla steg framåt i samband med att handskriften gavs ut i en faksimilutgåva 2006. Båda volymerna fotograferades i sin helhet och den latinska texten transkriberades och översattes till svenska. I ett flertal artiklar i denna utgåva skildras bland annat bokens historia och konstnärliga innehåll. Detta arbete utfördes under ledning av docent Christer Pahlmblad, Lunds universitet.